

SIMONE DE BEAUVOIR ARAMIZDA*

JULIA KRISTEVA, 24 Haziran 1941'de Bulgaristan-Sliwen'de doğan edebiyat teorisyeni, psikanalist, yazar ve filozof. 1965'ten beri Fransa'da Paris'te yaşamakta ve çalışmalarını burada yürütmektedir. 1970'li yıllardan itibaren eleştirel teorinin önde gelen isimlerindedir. Roland Barthes ve Jacques Lacan'ın yanında çalışmış ve bu düşünürler dışında Bakhtin'den etkilenmiştir. Dilbilim, göstergebilim, psikanaliz üzerine yazıları post-yapısalcı teorinin gelişmesinde belirleyici bir konuma sahiptir ve yapılan tartışmaları derinden etkilemiştir.

*SEL YAYINCILIK / KADIN KİTAPLIĞI

***SEL YAYINCILIK**

Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 886**
KADIN KİTAPLIĞI: 10
ISBN 978-975-570-893-5

SIMONE DE BEAUVOIR ARAMIZDA

Julia Kristeva

Özgün Adı:
Beauvoir présente

Türkçesi: Özgü Berksoy

© Librairie Arthème Fayard, 2016
© Sel Yayıncılık, 2016

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Cihan Özpınar - Işık Ergüden
Yayına hazırlayan: Mısra Gökylidiz
Kapak tasarım ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Ekim, 2017

Baskı ve Cilt: Yayıncılık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Julia Kristeva

Simone de Beauvoir Aramızda

Türkçesi: Özgü Berksoy

İçindekiler

Antropolojik Devrim	7
Beauvoir Aramızda.....	15
Altmış Yıl Sonra İkinci Cins	37
Beauvoir Rüya Görüyor.....	57
Kadın Doğulur Ama Ben Kadın Olurum	71
Özgürlük Mümkün Hale Geldi: Ne Pahasına? Simone de Beauvoir Ödülü	87
Çin’de Kadın Hakları.....	89
Pakistan’da Köktencilğe Karşı: Malala Yusufzay.....	103
Kadına ve Kutsala Dair	109

Antropolojik Devrim

Simone de Beauvoir, tarihsel olarak ezilmekle birlikte erkekle “kardeşliğe” yatkın, “esrarengiz ve tehdit altındaki gerçeklik” niteliğindeki kadını “yaşam[ın]ın akışında büyük yer tutan uğraşı” olan yazı sayesinde keşfetmiştir. Ancak, kadın olmanın şanslı yanlarını ve çıkmazlarını, ıstırabını ve dirimselliğini *İkinci Cins* adlı eserinde öfkeli bir uzgörüyle ortaya atmakla yetinmemiş, kadınlık durumunu bu şekilde içeriden aydınlatmayı politik bir aciliyet halinde göndere çekmeyi de başarmıştır. *Önceleri*, tarih kadınlar olmaksızın yapılı ve yazılıydı. *Sonraları*, her türden yasadışılık ve köktencilik kadınların bedensel bütünlüklerini, eşitlik, eğitim ve özgürlük haklarını reddederek üzerlerindeki baskıyı sürdürdüğünde, hayatları pahasına da olsa bütün hakları hak etmenin faal savaşçısı olan ve –gerektiğinde “tam eşitlikçi” olabilen– siyasal alanın önemli failleri durumundaki kadınlar olmaksızın tarih de olamaz hale geldi. Ben bu benzersiz olayı nitelemek için kullandığım *antropolojik devrim* şeklindeki abartılı başlığın tamamıyla arkasındayım: Beauvoir burada ve şimdi aramızda.

İnsanlık tarihinde kültürün temelini oluşturan temsil etme ve edilme yetisi, antropolojik devrim anlamına gelen ve ilk kez karşılaşılan davranışlarla kendini gösterir: cenaze töreni, Chauvet ya da Lascaux mağaralarındaki duvar resimleri, “yaban düşünce” mitleri, toplulukların sosyal düzenini olduğu kadar tüm üyelerinin yaşamını da doğumdan ölüme kadar düzenleyen ve gerekçelendiren büyük dini-destansı anlatılar, yazının

icadı ve yakın tarihimizdeki bilimsel keşifler: güneş merkezlilik, yerçekimi, görecelilik, kuantum alan teorisi, kozmik genişleme, DNA, ayna nöronları ve diğerleri... Bununla birlikte, sonsuz büyüğün ve sonsuz küçüğün keşfi sürüp gitse, teknolojik yenilikler savaşlarla dünyayı dönüştürmeyi ve insanlığın kaderini değiştirmeyi sürdürse bile, bilim ve teknik, zihniyetleri ve gelenekleri altüst etmekte zorlanıyor. Her birimizin içindeki mahrem alanları arşınlayan sanat bile, cinsel farklılığın arkaik tasavvurlarından kopmayı başaramıyor.

“Kadın Doğulmaz, Kadın Olunur.”

Simone de Beauvoir’ın yaşamı ve eserleri (1908-1986), iki cinsin uzun süre boyunca ortaklaşa hazırladığı ve hem kişisel kaderimiz hem de gezegenin politik geleceği üzerinde öngörülemeyen etkilerde bulunmaya devam eden *büyük bir antropolojik devrimi somutlaştırır*. Aristokrat ve varoluşçu bir filozof olan, “rıza göstermeyi” kabullenmeyen bu özgür ruhlu isyankâr kadın, aşkta ve yazıda riskler almak suretiyle, kendisini önceleyen ve çevreleyen kadınların dağınık ve bastırılmaz özgürlük hareketlerini toparlayıp bir araya getirmeyi başardı; sonunda ete kemiğe büründürmeyi başardığı bu antropolojik devrimi berraklaştırabilirdi, radikalleştirebildi ve üstlenebildi. Kendi çevresine ve eğitimine karşı çıkan –toptan karşı çıkan– kadınlara tüm tarih boyunca dayatılan koşulları tahlil eden bu Fransız aydını, binlerce yıllık ataerkil ve eril tahakkümün ardından “ikinci cinsin” özgürleşmesini herkesten daha çok hızlandırmayı bildi. Onun eserleri, doğum kontrolü, iş dünyasına ve siyasete özgürce katılım yoluyla kadınların kendi bedenlerine sahip çıkma ve düşünsel yaratıcılıklarını geliştirme hakkı için mücadele eden geniş bir uluslararası hareketi seferber etti. Dahası, bu tarihsel müdahale, kadınla erkek arasındaki varoluşsal ve duygusal bağı bir kuşak

içinde altüst etti ve aile denilen toplumsal ahdin çekirdeğini dönüştürme uğrattı. Bu emsalsiz antropolojik devrimin sonuçlarının çağdaş biyo-teknolojinin sağladığı başarılarla eklenmesiyle insan türünün kaderi yeniden biçimlenmiştir.

Özgürlükçüler tarafından pohpohlanan, muhafazakârlar tarafından damgalanan Beauvoir, tam anlamıyla feminist bir militan olmasa da, hakları için mücadele eden tüm kadınlara eşlik edip destek olarak, *yazısıyla* dönemine damgasını vurdu ve bu yazı sayesinde düşüncesi de günümüzde her zamankinden daha güncel kaldı. Zira şunu saptamak gerekir ki, ultra-liberalizmin krizleri ve 21. yüzyıldaki çatışmaların sonuçları hesapçı düşüncüyü ve güvenlikçi/kimlikçi geri çekilişi özgürlükçü atılımların aleyhine pekiştirmektedir ve Beauvoir'a göre kendini "aşmayı" gerektiren özgürlükten bizzat kadınlar vazgeçme eğilimindedir. Kadınlar, kâh mümkünse "eşit" koşullarda kapitalist "sistem"e "entegre olmak" adına, kâh cemaat içi, "ırksal", etnik, dini, homoseksüel/trans-cinsiyet aidiyetlerini "seçmek" adına –sözümona kişisel bir *seçim*– toplumsal konformizmi yeğliyorlar. İkinci durumda görülen cemaatçilik, tüm ideolojilerin iç içe geçtiği ölümcül şekilde köktenci bir taşkınlığa sapabilir.

İtiraf lar ve "Doğ ru-Yalan"

Burada derlenmiş metinler, Simone de Beauvoir'ın eserine ve endemik kriz halinde globalleşmiş dünya bağlamında kadınların sürdürdüğü mücadele üzerindeki sayısız etkisine adanmış çeşitli etkinlikler esnasında sunulmuştur. Size ne bu filozofun karmaşık eserlerinin kapsamlı bir incelemesini ne de varoluşçu akımın bağrındaki yerinin –her ne kadar bu etikete epey dikkat göstermiş olsam da– bir değerlendirmesini sunuyorum. Hakeza, bu çalışma duygusal bir âşık portresi de çizmediği gibi,

onun feminizminin ve başarılarının bilançosu da değildir. Sadık takipçisi olmuş ya da farklı düşünen öğrenci ve uzmanların kaleminden bu tür sentezleyici derlemeler eksik değildir. Burada, nüansları ve güncelliğiyle bizi sorgulamaya ve şaşırtmaya devam eden kurucu bir *deneyimin* bende kıskırttığı birtakım kişisel yazılar ile hayranlık dolu veya eleştirel yorumlar bulacaksınız.

Beauvoir Aramızda, iki cins arasında bir diyalog değilse eğer –ki bu diyalog, riske edilmiş, ıstıraplı ve kutsallığını yitirmiş bir mutluluk olsa da, yaşama anlam katabi tek mutluluktur– kelimenin gerçek anlamıyla *düşüncenin* de olamayacağını ilk kez bu kadar büyük bir analitik açıklıkla ve de politik tutkuyla gösteren bu yazarın vaktiyle yazdığı sayfaları (yeniden) okumaya davet ediyor. Yine burada “sevgili küçük filozofu”na, yani Jean-Paul Sartre’a, keza gerçek yurduna, “kitapları[nın] ve çalışmaları[nın] anlamını bulduğu tek yere”, yani Fransız dilinin müşkülpesent ve ayrıcalıklı laboratuvarı olan Paris’e duyduğu silinip gitmeyen “gönül bağı”, hiç değişmeyen tutkusunu bulacaksınız. Tabii ki her şeye meraklı bu yolcuyu, bu doyumsuz yürüyüşçüyü, Chicago’da pişmanlıkla terk edeceği o “toy delikanlının”, Nelson Algren’in “sevgi dolu yüreğinde”, “gerçek ve sıcak bir yerde” filizlenen ve hazla titreşen o arayışı da unutmadan... Bu terk edişle, dinselliğin son sığınağı olan “eş olma” efsanesini yıkarken onu yeniden yaratmayı da elden bırakmaz: Cömert ve katı bir nezaketle karşısındakinin bütünlüğüne özen gösteren iki özerk birey arasında bir tartışma alanı olarak (Sartre ile); tensel bir ensestvari suç ortaklığı olarak (Claude Lanzmann ile); “aşk ihtimallerinin” kaçıp gittiği ve “aldatılan kadın”ın yarasını bir süre sarmaya muktedir tek şey olan yazının sığındığı o vazgeçilmez yuva olarak yeniden yaratır. Kılı kırk yaran dürüstlükteki bu kaşif, biyografi ile özkurgu (*Bir Genç Kızın Anıları, Mandarinler, Sessiz Bir Ölüm ve Veda Töreni*), itiraf ile “doğru-yalan” arasında salınarak, özgürlükçü-varoluşçu argümanlarına, Fransız edebiyatının tapınağını ve bu tapınağın

bekçilerini baştan çıkarmaya çalışmaktan ziyade kendini yeniden inşa ettiği romanesk bir yazım ekliyor.

Beauvoir, Simone’u Anlatıyor

Beauvoir acımasız mıdır? Kesinlikle acımasızdır; kıskançlığa kapılmış, depresyonla sarsılmış, “biyolojik kaderine” öfkeyle karşı çıkmış, suç ortağı dostlarıyla çıktığı uzun yürüyüşlerde ve azımsanmayacak derecede samimi dayanışmalarda gücünü hesapsızca harcamıştır. Hegel’i, Kant’ı, Husserl’i okumuştur, bunları söylemeye bile gerek yok, ama aynı zamanda Marquis de Sade’ı da okumuştur. Freud’u da: Eleştirirken *cinsiyet* kavramını (*İkinci Cins* kitabı için) ödünç aldığı –“özne tarafından yaşanılan beden”– ve “büyük bir coşkuyla hayran” olduğu “bu yüzyıl insanlarından birisi”dir. Nihayet bize hayallerini de açmaya karar verir: Mesafelerin ve “dizginlerin” hep gözetildiği, her daim sarsılmaz ve bilinçli acımasızlığıyla ifade ettiği bir “şaşırtma” olan yirmi sayfalık düşsel anlatılar.

Ne saldırıları ne de hayal kırıklıklarını yadsıyarak, kendini korku ve hayalleriyle birlikte, keza bunlara karşı yeniden inşa ederken görülen bu bitmek bilmez yüreğini açma dürtüsü bir zaaf değildir. Ben burada, Beauvoir’ın neredeyse bilinçsizce başardığı antropolojik devrimin bir hilesini görüyorum. Böylece Beauvoir, başkalarının onu içine yerleştirmeye çalıştığı veya onun yerine kendilerinin üstlendiğini iddia ettikleri o feminist şef (veya ikon) duruşunu yıkıyor ve Beauvoir mitinin ihtişamını bozuyor. Kendini çıplak bırakıp yazmak ve düşünmek, *İkinci Cins*’in evrenselliğini her kadın ve erkeğin mahremiyetinde sonsuzluğa doğru esinliyor. Beauvoir, günümüzde zor durumda olan “siyasallığın” amatörlerini ve profesyonellerini politikayı tekilleştirmeye, tekili de politikleştirmeye davet ediyor.